

ABSTRAKT

Práce Polemiky vedoucí ke vzniku a zániku České moderny se věnuje nejen literárnímu, ale i celospolečenskému kontextu konce 19. století. Téma je uchopeno z hlediska převážně literárního, ale samozřejmě se nelze vyhnout ani pohledu literárně-historickému.

Náš výzkum probíhal dvěma směry. V první části studie jsme zpracovávali veškerou korespondenci mezi signatáři z období 90. let 19. století, jež se dochovala v Literárním archivu Památníku národního písemnictví. Také jsme procházeli články stěžejních periodik tohoto období a šli jsme znovu ad fontes jak při vytváření kapitoly Polemiky, v níž je pramenně zpracována Hálkova aféra, Šimáčkova aféra i aféra Marie Pospíšilové, tak při vzniku kapitoly Ohlasy manifestu v tisku, kde si všímáme neobvyklých reakcí jednotlivých redaktorů.

Druhý a zároveň inovativní směr našeho zkoumání se zaměřil na rozbor literární produkce signatářů České moderny z hlediska uplatňování nejvýznamnějších myšlenek manifestu. Každému autorovi byly bližší jiné teze. Macharovi, Sovovi a Šlejharovi byla vlastní ironie, díky níž se vyrovnávali s negativními společenskými jevy i s mladočeskou politikou. Naopak bratři Mrštíkové s tragickou vážností pohlížejí na úděl ženy.

Velmi důležitou částí manifestu České moderny byla literární kritika. Utváření nového pojetí kritiky jako nového samostatného umělecko-vědeckého žánru se věnujeme jak v kapitole Polemiky, tak v rámci rozboru jednotlivých tezí manifestu.

Česká moderna neakcentovala pouze otázky literatury, ale také politiky. České moderně se zejména jednalo o kritiku mladočeské strany, což se asi nejvíce projevilo v Macharových Božích bojovnících.

V závěrečné kapitole ukazujeme, jak Českou modernu vnímali její aktéři s odstupem času.

KLÍČOVÁ SLOVA

manifest Česká moderna, česká literatura 90. let 19. století, česká literární kritika, literární polemiky na konci 19. století, společenská funkce literatury